

DRAGOMIR HURMUZESCU
- Fondatorul învățământului
electrotehnic din România -
- Părintele radiofoniei românești -

În Panteonul marilor valori științifice universale se regăsesc și multe personalități ale vieții culturale românești, care, prin lucrările lor, au contribuit esențial la progresul omenirii. Dragomir Hurmuzescu a fost un important promotor al aplicațiilor tehnice ale fizicii și autorul primelor cercetări de radio din România.

S-a născut la București la 13 martie 1865, fiul lui Martin și al Profirei. A fost înscris la gimnaziul „Matei Basarab”, continuând pregătirea la Liceul „Sfântul Sava”. Tatăl său moare pe perioada liceului, el devenind capul familiei și susținător al celor doi frați mai mici. Era pasionat și citea revistele științifice din Paris. Pentru a se întreține a dat lecții de franceză unor copii proveniți din familii înstărite.

După absolvirea ultimei clase de liceu și obținerea bacalaureatului s-a înscris voluntar în Batalionul 4 Vânători și începe cursurile Facultății de Științe din București, secția fizico-matematică, susținându-se financiar și din colaborările la unele publicații ale vremii.

Și-a continuat studiile la Universitatea Sorbona din Paris, dorind să obțină, aici, doctoratul. A avut profesori celebri precum Jules Henri Poincaré, Gabriel Lippman și Joseph Bertrand

În cadrul Laboratorului universității a lucrat sub conducerea lui Gabriel Lippman și a avut-o colegă de laborator pe savanta Marie Curie. Gabriel Lippman a fost descoperitorul fotografiei în culori și laureat al premiului Nobel. Tot acum a construit electroscopul care-i poartă numele, având ca material izolant dielectrina, descoperită de el însuși. Electroscopul Benoist - Hurmuzescu a fost utilizat mai bine de 30 de ani în cele mai mari laboratoare pentru cercetarea razelor x și a radioactivității atât în Europa, cât și peste ocean. Cu acest electroscop au lucrat atât soții Marie și Pierre Curie, cât și Henry Becquerel, pe care aceștia și-au efectuat cercetările inițiale asupra radiului și radioactivității.

Un model al electroscopului Benoist - Hurmuzescu se găsește expus la Muzeul Tehnicii „Dimitrie Leonida” din București.

În anul 1886 a devenit doctor în fizică, susținând teza de doctorat intitulată „Sur une nouvelle détermination entre les unités électrostatique et electromagnetique”. În timpul șederii la Paris a efectuat o serie de cercetări și studii, pe care le-a publicat în „Analele Academiei de Științe” și în „Buletinul Societății Franceze de Fizică”, iar în anul 1897 a descoperit existența unui fenomen magnetostrictiv care acționează asupra unei soluții de sare ferică introdusă într-un câmp magnetic uniform, micșorându-i volumul. Tot la Sorbona, a făcut cercetări urmărind evidențierea razelor Röntgen, iar împreună cu Benoist a descoperit proprietatea acestor raze de a produce un fenomen de descărcare a corpurilor electrizate, rezultatele cercetării fiind folosite pentru a se studia fenomenele produse de razele Röntgen. Această descoperire l-a făcut cunoscut pe cercetătorul român în lumea științifică internațională.

Întorcându-se în țară, a fost numit conferențiar de matematici generale, în cadrul Facultății de Științe a Universității din Iași și, aici, a dotat laboratorul cu o serie de aparate comandate din străinătate, cu ajutorul cărora a pus bazele unui atelier mecanic, unde, împreună cu studenții săi, a construit mai multe aparate necesare predării orelor de fizică din învățământul liceal, despre care spunea: „întregului nostru învățământ ar trebui să-i dăm o organizare cu mult mai practică”.

Este numit profesor de fizică, apoi director la Liceul Internat, unde și-a amenajat, de asemenea, un laborator propriu de cercetare. În aceeași perioadă a înființat și predat la catedra de Căldură și Electricitate, din cadrul Facultății de Științe.

Între anii 1904 - 1907, timp în care a pus bazele unui proiect de reorganizare a învățământului științific liceal, a îndeplinit funcția de Secretar general al Ministerului Instrucțiunii Publice.

În anul 1913 a fondat, la Iași, Institutul Electrotehnic, apoi la București, împreună cu un grup de specialiști, a înființat o altă instituție de învățământ electrotehnic.

Dragomir Hurmuzescu și-a îndreptat atenția și asupra perfecționării aparatelor electrice de măsură și asupra determinării radioactivității petrolului, colaborând cu N. Patriciu, dar cel mai mare merit al său a fost introducerea și dezvoltarea radiodifuziunii la Institutul Electrotehnic al Universității București, alături de inginerul Emil Petrașcu. În anul 1924, în cadrul Institutului Electrotehnic a fost plasat primul post de emisie radiofonică din țară, pentru regiunea București, sub conducerea lui Hurmuzescu, iar în anul 1925 a construit și dat în folosință primul receptor radiofonic, care permitea audiția unor emisiuni publice, emisiunile fiind ținute de două ori pe săptămână. Referitor la acest moment, profesorul Hurmuzescu afirma că: „La noi, primele recepțiuni au fost realizate cu mijloace experimentale și prin personalul secțiilor de radiotelegrafie ale Institutului Electrotehnic Universitar. În anexele laboratorului (foste grajduri) din strada Victor Emanuel s-au făcut primele demonstrații de ascultare a unor posturi străine, cel din Viena fiind cel mai bine auzit la București în acea epocă. La ședințele acestea venea mulțimea curioșilor pentru a se convinge de minunea de a asculta muzica și cuvintele aduse prin văzduh de undele electromagnetice, din țări depărtate la mii de kilometri. Și lumea curioasă, doritoare de a cunoaște acest mister, era atât de numeroasă, încât umplea nu numai sala, dar chiar și curtea din fața laboratorului în serile destinate ședințelor de recepție”.

În martie 1925, împreună cu colaboratorii săi, a înființat Asociația Prietenilor Radiofoniei al cărei președinte a fost, în acest an începând să funcționeze Societatea de difuziune radiofonică, dar societatea și-a început emisiunile radio la 1 noiembrie 1928, lansând în eter celebrul anunț „Alo, alo, alo. Aici, Radio România”. Dragomir Hurmuzescu a avut o activitate intensă de cercetare în țară și străinătate, fiind un deschizător de drumuri în cercetarea și aplicarea fizicii în România. Activitatea științifică i-a fost recunoscută, fiind recompensat cu o serie de distincții și primit în diferite foruri științifice din România și din străinătate. A fost ales membru al Societății Franceze de Fizică; membru al Societății Fizicienilor Germani; membru corespondent al Academiei Române (1916); membru fondator al Facultății de Științe și prorector al Universității București (1919). A avut lucrări celebre precum „Căldura și electricitatea”, „Electricitate generală și aplicată”, „Telegrafia fără sârmă cu ajutorul undelor electrice”, „Dialectrina, un non electroscop”, „Radioactivitatea petrolurilor române”, „Radioactivitatea apelor minerale din România”, „Viitorul industriei electrice în România”, „Efectul Zeeman și magnetonii”.

Stimat, apreciat și respectat pentru contribuția sa la dezvoltarea științei și aplicarea cuceririlor tehnice în folosul oamenilor, „decanul fizicienilor”, cum era denumit, profesorul Dragomir Hurmuzescu a decedat la data de 31 mai 1954, la masa de lucru, scriindu-și memoriile.

(Surse: „Enciclopedia României”, „Personalități românești ale științelor naturii și tehnicii”)

RODICA SUBȚIRELU